

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 410.007.02.2016

P/16/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź

T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/045 Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi.
Kontroler	Emilia Wyciszkiewicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/3/2016 z dnia 7 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1, 2)
Jednostka kontrolowana	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o. o. w Sieradzu (zwane dalej „MPWiK” lub „Przedsiębiorstwem”), z siedzibą: ul. Górka Kłocka 14, 98-200 Sieradz.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Grabowski Prezes Zarządu MPWiK Sp. z o. o. w Sieradzu. (dowód: akta kontroli str. 3-8) Kontrolą objęto okres od 2013 r. do 2016 r. (do 30 marca).

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna z uzasadnieniem

MPWiK nie zapewniło właściwej ochrony jakości wód ujmowanych, przeznaczonych do spożycia przez ludzi. W kontrolowanym okresie Przedsiębiorstwo eksploatowało dwa własne ujęcia wody podziemnej i ujęcie Gminy Sieradz¹, które zaopatrywały w wodę mieszkańców Miasta Sieradz oraz Gminy Sieradz. MPWiK wprowadziło zabezpieczyło fizycznie tereny w pobliżu ujęć, jednak dla żadnego z ujęć własnych nie ustanowiło stref ochronnych, pomimo istnienia przesłanek, uzasadniających taką potrzebę. W konsekwencji, dla terenów przewidzianych do ochrony pośredniej, nie określono obowiązku przestrzegania wymaganych ograniczeń i zakazów, mających na celu minimalizację negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczania środowiska na zasoby wód podziemnych.

MPWiK nie wywiązywało się w pełni z obowiązków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Na podstawie badanej próby stwierdzono, że wyniki wykonanych pomiarów poziomu zwierciadła wody oraz ilości pobranej wody odnotowywano w prowadzonej dokumentacji rzadziej i w innych terminach, niż przewidziano w pozwoleniach wodnoprawnych. Dla jednego z eksploatowanych ujęć w ogóle nie prowadzono wskazanych w pozwoleniu pomiarów i badań wody. Dodatkowo stwierdzono, że wskutek opóźnień w złożeniu przez Gminę Sieradz stosownego wniosku, jedno z ujęć było eksploatowane przez MPWiK przez część 2014 r. bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego. Kontrola wykazała także przypadki niewłaściwego serwisowania urządzeń pomiarowych, które były istotne dla realizacji pozwolenia wodnoprawnego. W pozostałym zakresie eksploatację ujęć prowadzono na warunkach określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.

W harmonogramach pobierania próbek wody, uzgodnionych z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Sieradzu, nie uwzględniono wszystkich wymaganych lokalizacji miejsc pobierania próbek. Odstąpiono od uzgodnień badania próbek wody surowej. W konsekwencji, organy zewnętrzne nie miały wiedzy, z jaką częstotliwością oraz jakie laboratoria wykonywały badania wody w ujęciu. Tymczasem, w wyniku kontroli ustalono, że dla jednego z ujęć badania

¹ Ujęcie „Rzechta” (do 30 czerwca 2013 r.), ujęcie „Bogumiłów” i ujęcie „Ruda”. Pozostałe ujęcia gminne były nieczynne lub nie zaopatrywały mieszkańców w wodę pitną.

wody surowej wykonało w 2015 r. laboratorium MPWiK, które nie zapewniało właściwej jakości wyników badań. Według Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sieradzu system jakości laboratorium MPWiK nie funkcjonował prawidłowo i laboratorium to nie uzyskało stosownego zatwierdzenia do pobierania oraz przeprowadzania badań próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W pozostałym zakresie badania jakości wody wykonywane były przez uprawnione laboratoria i we właściwych terminach.

Wydobywana przez MPWiK woda surowa wymagała uzdatniania z uwagi na ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu. MPWiK nie zapewniło w pełni skutecznych metod uzdatniania wydobywanej wody. Oczyszczona przez stację uzdatniania wody Sieradz-Kłocko, a następnie wprowadzona do sieci wodociągowej woda, nie spełniała wymogów jakościowych określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi². W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sieradzu stwierdził we wrześniu 2014 r. warunkową przydatność wody do spożycia. Wymaganą jakość woda osiągnęła w kwietniu 2016 r., jednak dla zapewnienia stabilnych parametrów, konieczna jest realizacja projektu drugiego stopnia filtracji wody. W pozostałych przypadkach proces uzdatniania był skuteczny. MPWiK nie zapewniło rzetelnych danych, dotyczących wydobywania wody. Ilość pobranej wody, przedstawiona w przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi wykazach, częściowo była niezgodna z prowadzoną na ujęciach ewidencją. Według wyjaśnień Prezesa Zarządu, taka sytuacja spowodowana była m.in. awariami i koniecznością oszacowania ilości wydobytej wody. W MPWiK nie zapewniono jednak przejrzystych zasad szacowania ilości pobranej wody. W 2013 r. dla jednego z ujęć nie sporządzono wymaganego wykazu i nie wniesiono należnej opłaty za wydobytą wodę. Dla pozostałych ujęć wykazy i informacje dotyczące ilości i jakości wydobytej wody oraz opłaty za pobraną wodę terminowo wniesiono do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. MPWiK sporządziło i terminowo przekazywało wymagane sprawozdania statystyczne.

III. Opis stanu faktycznego

1. Stosowanie ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi związanych z ustanowieniem strefy ochronnej ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

1.1. Realizacja zadań wynikająca z ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody.

Od 2013 r. Przedsiębiorstwo było użytkownikiem siedmiu podziemnych ujęć wody, z tego dwóch ujęć własnych (Sieradz-Męka i Sieradz-Kłocko) oraz pięciu ujęć należących do Gminy Sieradz. W kontrolowanym okresie trzy ujęcia gminne zostały zwrócone właścicielowi - ujęcie Rzechta (30 czerwca 2013 r.), ujęcie rezerwowe Grabowiec (31 lipca 2014 r.) i ujęcie rezerwowe Charlupia (3 marca 2015 r.). Rezygnacja z ujęć rezerwowych wynikała z faktu, że nie były one potrzebne do wykonywania obowiązków w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i nie były w tym celu wykorzystywane³. Uzasadnieniem rezygnacji z użytkowania ujęcia Rzechta był brak terminowego zakończenia przez właściciela modernizacji stacji uzdatniania wody (SUW).

(Dowód: akta kontroli str. 9-41, 1048-1051)

W ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę Przedsiębiorstwo obsługiwało powyżej 51 tys. osób (51.892 w 2013 r., 51.450 w 2014 r. i 52.138 w 2015 r.), z tego 9,5 tys. mieszkańców z terenów Gminy Sieradz (9.520 w 2013 r., 9.517 w 2014 r. i 9.529

Opis stanu
faktycznego

² W sieci wodociągowej, poza jednym przypadkiem, nie stwierdzono przekroczeń.

³ Ujęcie Charlupia było uruchamiane sporadycznie, celem podlewania boiska szkolnego, ujęcie Grabowiec nie było eksploatowane od 2006 roku.

w 2015 r.). Wydajność poszczególnych ujęć wynosiła od 5.460 m³/rok do 3.143.836 m³/rok.

(Dowód: akta kontroli str. 42)

Jedno ujęcie - Sieradz-Męka - posiadało do 31 grudnia 2012 r. strefę ochronną, ustanowioną Decyzją Wojewody Sieradzkiego z dnia 23 października 1996 roku. Strefa została utworzona w oparciu o aneks z 1996 r. do dokumentacji hydrogeologicznej dla ustanowienia strefy ochronnej ujęcia⁴. Strefa obejmowała teren ochrony bezpośredniej wokół czterech studni (pas gruntu o szerokości 8–10 m) oraz teren ochrony pośredniej złożony z terenu wewnętrznego (obszar około 43,9 ha) oraz zewnętrznego (78 dzielek). Strefa ochronna wygasła na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw⁵.

(Dowód: akta kontroli str. 43-71, 1204-1212)

Od 2013 r. żadne z użytkowanych przez MPWiK ujęć, w tym dwa ujęcia własne, nie posiadało ustanowionej w drodze decyzji strefy ochronnej. Prezes Zarządu wyjaśnił, że dla ujęcia Sieradz-Kłocko oraz ujęć stanowiących własność Gminy Sieradz, taka strefa nigdy nie była ustanowiona. MPWiK nie były również znane przesłanki do ustanowienia takich stref.

(Dowód: akta kontroli str. 11-14, 1048-1049, 1051-1052)

Według informacji udzielonej przez Dyrektora Wydziału Infrastruktury Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, w 1996 r. powstało na zlecenie MPWiK opracowane uzasadniające potrzebę ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia Sieradz-Kłocko - Projekt techniczny strefy ochronnej ujęcia wód podziemnych z utworów górnokredowych miasta Sieradza.

(Dowód: akta kontroli str. 72-99)

W wyniku oględzin dwóch ujęć - Sieradz-Męka (dwie pracujące studnie) i Ruda (jedna studnia)⁶ stwierdzono, że tereny tych ujęć były właściwie zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych oraz odpowiednio zagospodarowane. Poddane oględzinom urządzenia utrzymane były we właściwym stanie, z wyjątkiem studni w Rudzie, która pomimo pracy nie była wyposażona w wyświetlacz przepływomierza. Odczyty przepływomierzy na dwóch pozostałych studniach wskazywały – w porównaniu z rejestrem ilości pobranej wody – na prawidłową pracę tych urządzeń.

(Dowód: akta kontroli str. 100-117, 118, 1047)

W kontrolowanym okresie MPWiK było kontrolowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sieradzu („PPIS”) oraz przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi⁷. Prowadzone w MPWiK kontrole nie obejmowały realizacji zadań związanych z wypełnianiem obowiązków dotyczących stref ochronnych.

(Dowód: akta kontroli str. 1213)

1.2. Zapobieganie lub ograniczanie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczenia środowiska na jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Prezes Zarządu wyjaśnił - opierając się na znajomości terenu, na którym ustanowiona była wygasła strefa ochronna ujęcia Sieradz-Męka - że od 2013 r. nie

⁴ Aneks został zatwierdzony w 1996 r. przez Głównego Geologa Wojewódzkiego przy Urzędzie Wojewódzkim w Sieradzu. Dokumentacja hydrogeologiczna powstała w 1978 r. i nie podano w niej wytycznych odnośnie stref ochronnych.

⁵ Dz.U. Nr. 32, poz. 159 ze zm.

⁶ Ujęcie znajdujące się w miejscowości Ruda, na terenie Gminy Sieradz.

⁷ M.in. w zakresie jakości wody produkowanej, oceny stanu sanitarnego urządzeń wodociągowych, realizacji ogólnych wymogów bhp., przestrzegania przepisów i decyzji administracyjnych w zakresie ochrony środowiska.

występowały na tym obszarze źródła potencjalnego zanieczyszczenia wód. MPWiK nie były znane żadne nieprawidłowości, mogące mieć negatywny wpływ na jakość wód. Spółka nie występowała do organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego o nałożenie na właścicieli gruntów obowiązku zlikwidowania nieczynnych studni lub ognisk zanieczyszczenia wody, ponieważ informacje na temat nieczynnych studni i ich umiejscowienia posiadało Starostwo Powiatowe w Sieradzu. Prowadzone przez MPWiK badania wody surowej nie wskazywały na zmianę jakości, co pozwalało wnioskować, że nie ma studni lub ognisk zanieczyszczenia wpływających negatywnie na ujęcia komunalne. Do chwili obecnej do MPWiK nie wpływały skargi związane z zanieczyszczeniem wód lub gruntów.

(Dowód: akta kontroli str. 1067-1076)

W kontrolowanym okresie MPWiK złożyło jeden wniosek⁸ w odpowiedzi na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sieradz. Ponadto MPWiK nie uczestniczyło w postępowaniach dotyczących przyjmowania dokumentów planistycznych, obejmujących tereny eksploatowanych ujęć wody. Według wyjaśnień Prezesa Zarządu MPWiK uczestniczyło w jednym postępowaniu w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód oraz w jednym postępowaniu w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko⁹, jako wnioskodawca (dla obszaru ujęcia wód Sieradz-Męka).

(Dowód: akta kontroli str. 119-121, 125, 1067-1076, 1196-1197)

Według planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego¹⁰, tereny należących do MPWiK ujęć Sieradz-Męka i Sieradz-Kłocko oraz teren eksploatowanego przez MPWiK gminnego ujęcia Bogumiłów, znajdowały się w obszarze najwyższej i wysokiej ochrony wód podziemnych.

(Dowód: akta kontroli str. 122)

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Sieradz z dnia 24 kwietnia 2012 r.¹¹ Główny Zbiornik Wód Podziemnych Sieradz to teren całkowicie objęty wysoką ochroną, wskazany do ochrony specjalnej, dopuszczającej rozwój terenów zabudowanych z ograniczeniami związanymi z zapobieganiem i przeciwdziałaniem szkodliwym wpływom urbanizacji na zasoby wód podziemnych. W studium podano, że ujęcie Sieradz-Męka posiada ustanowioną na mocy decyzji strefę ochrony bezpośredniej i pośredniej, która wygasa z dniem 31 grudnia 2012 r. Projektowana strefa ochrony komunalnego ujęcia wód w Sieradzu, to - do czasu ustanowienia decyzji - obszar wskazany do ochrony specjalnej, dopuszczającej rozwój zabudowy z ograniczeniami związanymi z zapobieganiem i przeciwdziałaniem szkodliwym wpływom urbanizacji na zasoby wód podziemnych.

Dla terenu ujęcia Sieradz-Męka obowiązywała zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Sieradz z dnia 20 sierpnia 1996 r., obejmująca obszar położony w rejonie ulicy Uniejowskiej, przeznaczony pod urządzenia zaopatrzenia w wodę. Tereny projektowanych według studium stref

⁸ Wniosek dotyczył zmiany opisu systemu zaopatrywania w wodę, odprowadzania ścieków i odwadniania terenu.

⁹ W przedmiotowej sprawie Prezydent Miasta Sieradz stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko.

¹⁰ http://bppwl.lodzkie.pl/wysiwyg/FileUpload/files/Aktualizacja%20Planu%20Woj./3.Uwarunkowania_wewnetrzne.pdf

¹¹ <http://www.umsieradz.finn.pl/bipkod/013/001>

ochronnych, częściowo objęte były miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego¹².

(Dowód: akta kontroli str. 123-137)

Dla użytkowanych przez MPWiK gminnych ujęć wody, Gmina Sieradz nie uchwaliła miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sieradz uwzględniono występujące w Gminie ujęcia wód podziemnych. W studium podano, że należy zapewnić ochronę ujęć wodociągów wiejskich poprzez wyznaczenie stref ochrony pośredniej, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, tam, gdzie jest to uzasadnione względami hydrogeologicznymi. Obecnie żadne z komunalnych ujęć wody nie ma ustanowionej strefy ochrony pośredniej. Wszystkie ujęcia wód podziemnych mają zapewnione bezpośrednie strefy ochronne¹³.

(Dowód: akta kontroli str. 138-150)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności MPWiK w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pomimo istnienia przesłanek, uzasadniających potrzebę ustalenia stref ochronnych ujęć wody Sieradz-Męka i Sieradz-Klocko i pomimo posiadania stosownych uprawnień, wynikających z art. 51 i art. 58 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne¹⁴, MPWiK nie wystąpiło z wnioskiem o ustanowienie stref ochronnych tych ujęć. Zasadność ustalenia stref ochronnych wynikała z aneksu z 1996 r. do dokumentacji hydrogeologicznej dla ustanowienia strefy ochronnej ujęcia Sieradz-Męka oraz projektu technicznego strefy ochronnej ujęcia wód podziemnych miasta Sieradza z 1996 r., a także z dokumentów planistycznych – z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sieradz.

Według aneksu z 1996 r., dotyczącego ujęcia Sieradz-Męka, strefa ochrony pośredniej wewnętrzna była utożsamiana ze strefą ochrony bakteriologicznej i obejmowała obszar wyznaczony 30-dniowym czasem dopływu wody w warstwie ujęcia. Ze względu na znajdujący się tu zbiornik wody, a także z uwagi na brak na tym obszarze utworów izolujących warstwę wodonośną od wpływów powierzchniowych, zaproponowano rygorami strefy pośredniej wewnętrznej objąć obszar całego wyrobiska wraz z terenem przylegającym. Strefa ochrony pośredniej zewnętrzna była utożsamiana z obszarem ochrony chemicznej, a jej zasięg wyznaczała izochrona 25-letniego dopływu wody do ujęcia. Ujęcie znajduje się w szczególnych warunkach geologicznych i hydrogeologicznych, bowiem połączone są tu dwa piętra wodonośne – czwartorzędowe i kredowe, przy czym w ich nakładzie brak jest uzupełnienia utworów izolujących. Zachowanie tej strefy uznano za uzasadnione, ze względu na ochronę warstwy wodonośnej.

Projekt techniczny z 1996 r. strefy ochronnej ujęcia Sieradz-Klocko¹⁵ uzasadniał potrzebę ustanowienia terenów ochrony bezpośredniej dla każdej z pięciu studni i zewnętrznego terenu ochrony pośredniej, obejmującego wszystkie studnie ujęcia oraz strefy ochrony zasobów. W odniesieniu do terenu ochrony bezpośredniej wskazano, że tereny ujęć spełniają wymogi stawiane terenom ochrony

¹² Dla terenów wygasłej strefy ochrony pośredniej ujęcia Sieradz-Męka nie było obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

¹³ W wyniku kontroli NIK ustalono, że były to strefy ochrony ustanowione na podstawie przepisów o ochronie osób i mienia.

¹⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 469 ze zm.

¹⁵ Do sporządzenia opracowania wykorzystano m.in. dokumentację hydrogeologiczną ujęcia wód podziemnych w Sieradzu (rejon ujęcia komunalnego przy ul. Krasawnej i Oksińskiego) z 1968 r., dokumentację hydrogeologiczną wraz z projektem badań geologicznych rejonu Sieradza, dokumentację hydrogeologiczną dla potrzeb ustanowienia strefy ochronnej ujęcia z 1996 r., sprawozdania z przeprowadzonych prac i badań poszczególnych otworów ujęcia komunalnego.

bezpośredniej (łącznie 7.745,5 m²)¹⁶ i dla wszystkich studni należy je ustanowić dla obszarów, które istnieją fizycznie. Dają one pełną gwarancję zabezpieczenia wody w studniach przed przenikaniem zanieczyszczeń z zewnątrz, przy przestrzeganiu wszystkich im przynależnych ograniczeń i nakazów. Proponowany zasięg zewnętrznego terenu ochrony pośredniej¹⁷ obejmował obszar 13,6 km². Oprócz studni ujęcia miejskiego, w jego zasięgu znajdowały się także studnie innych użytkowników. Dla strefy tej ustalono, iż budownictwo, uprawa roli oraz hodowla muszą być prowadzone zgodnie z przepisami o ochronie środowiska i innymi aktami prawnymi. W opracowaniu wskazano także, że koszty ustalenia strefy ochronnej będą dotyczyć jedynie zakupu tablic¹⁸. Ze względu na długotrwały przepływ zanieczyszczeń przez utwory pokrywające warstwę wodonośną nie proponowano tworzenia wewnętrznych terenów ochrony pośredniej. Zaproponowano natomiast nałożenie na użytkowników studni obowiązków polegających m.in. na stałej kontroli zagospodarowania terenu ochrony pośredniej.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że MPWiK nie była znana treść aneksu z 1996 r. do dokumentacji hydrogeologicznej dla ustanowienia strefy ochronnej ujęcia Sieradz-Męka oraz projektu technicznego ujęcia wód podziemnych z 1996 r. dla ujęcia Sieradz-Kłocko. W związku z powyższym obecny Zarząd MPWiK nie wystąpił o ustanowienie stref ochronnych. Nie są znane również powody, dla których strefy ochronne dla ujęcia Sieradz-Kłocko nie zostały ustanowione bezpośrednio po opracowaniu projektu. Prezes podał, że na terenie byłej strefy ochronnej nie znajdują się żadne zakłady przemysłowe, które mogłyby negatywnie wpłynąć na zasoby wodne. Dodatkowo, na terenie tym została wybudowana kanalizacja sanitarna, co spowodowało likwidację szamb i znacznie ograniczyło ilość ścieków przedostającą się do gruntu.

(Dowód: akta kontroli str. 51-54, 73-74, 93-97, 122-150, 1051-1052, 1077-1082)

W ocenie NIK Przedsiębiorstwo nie zapewniło właściwej ochrony jakości wód ujmowanych, przeznaczonych do spożycia przez ludzi. Dla ujęć własnych nie ustanowiono bowiem stref ochronnych, pomimo istnienia przesłanek, uzasadniających taką potrzebę. W konsekwencji, dla terenów przewidzianych do ochrony pośredniej, brak było obowiązku przestrzegania wszystkich proponowanych dla nich zakazów, nakładanych celem zapewnienia ograniczenia negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczania na zasoby wód podziemnych. Proponowane ograniczenia dotyczyły m.in. zakazu budowy osiedli mieszkaniowych, budowy dróg publicznych, lokalizowania ferm chowu zwierząt, niedozwolonych gnojowników, magazynów produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych, mycia pojazdów mechanicznych. Ponadto, dla proponowanych terenów ochrony pośredniej częściowo brak było miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W takich przypadkach, zagospodarowanie terenu odbywa się w drodze indywidualnych decyzji o warunkach zabudowy. Brak formalno-prawnego usankcjonowania stref ochronnych dawał więc możliwość zagospodarowania terenów wskazanych do ochrony specjalnej z pominięciem koniecznych ograniczeń związanych z zapobieganiem i przeciwdziałaniem szkodliwym wpływom urbanizacji na zasoby wód podziemnych. Zauważyć także należy, że w obecnej sytuacji,

¹⁶ Tereny studni są ogrodzone i znajdują się w nich także utrzymane w dobrym stanie budynki i urządzenia do ujmowania wody.

¹⁷ Granice i rozmiary zewnętrznego terenu ochrony pośredniej wyznaczono na podstawie wyników modelowania numerycznego, określając szerokość spływu wody do studni. Teren wyznaczono w oparciu o symulację przepływu. Od południa, wschodu i zachodu granicę terenu wyznaczono w oparciu o izochronę 25 lat, określoną na podstawie prędkości przepływu, która według modelowania wynosi 1.825 m.

¹⁸ Ograniczenia w użytkowaniu przewidziane na terenie ochrony pośredniej nie wymagały wypłacania odszkodowań.

MPWiK nie sprawuje kontroli nad zagospodarowaniem potencjalnych terenów ochrony pośredniej, choć nałożenie takiego obowiązku zostało zaproponowane w sporządzonym w 1996 r. projekcie technicznym strefy ochronnej.

2. MPWiK nie zapewniło pełnej dbałości o urządzenia pomiarowe. Urządzenie zainstalowane w studni w Rudzie, pomimo pracy studni, nie było wyposażone w wyświetlacz przepływomierza od 12 marca do 23 maja 2016 r. Według dziennika eksploatacji studni, w dniu 12 marca 2016 r. stwierdzono głośną pracę studni oraz brak wskazań przepływomierza. Prezes Zarządu wyjaśnił, że po stwierdzeniu uszkodzenia wyświetlacza został on niezwłocznie przekazany do producenta z zapytaniem o możliwość naprawy. W związku z uzyskaną odpowiedzią negatywną, złożono zamówienie na zakup nowego urządzenia. Czas oczekiwania to cztery-pięć tygodni. Prezes wyjaśnił ponadto, że ilość pobranej wody z ujęcia zostanie oszacowana na podstawie pomiarów z okresu poprzedniego i pomiaru czasu pracy pomp. Ostatecznie, przepływomierz został naprawiony i ponownie zainstalowany po ponad dwóch miesiącach (po 72 dniach).

(Dowód: akta kontroli str. 100-108, 1056-1067, 1060)

W ocenie NIK MPWiK nie zapewniło właściwego serwisu urządzeń pomiarowych, pozwalającego na niezwłoczną naprawę lub wymianę tych urządzeń, pomimo iż były one istotne do realizacji pozwolenia wodnoprawnego. Uwzględniając, iż według pozwolenia wodnoprawnego ilość pobranej wody w przypadku wymiany lub uszkodzenia urządzenia pomiarowego ma być oszacowana na podstawie pomiarów z okresu poprzedniego, NIK zwraca jednak uwagę, że według stanu na dzień naprawy urządzenia (23 maja 2016 r.) połowa dotychczasowego wydobycia wody w 2016 r. określona zostanie na podstawie wskazań urządzenia pomiarowego, a połowa będzie oszacowana.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność MPWiK w zbadanym zakresie.

2. Przestrzeganie warunków korzystania z wód określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód.

Opis stanu
faktycznego

Dla pięciu spośród siedmiu użytkowanych przez MPWiK ujęć wody Przedsiębiorstwo dysponowało aktualnymi decyzjami o udzieleniu pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód. Dwa gminne ujęcia nie posiadały stosownych pozwoleń w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 17 kwietnia 2014 r. (Ruda) i do 21 kwietnia 2014 r. (Grabowiec). W dniach 27 maja i 31 lipca 2013 r. oraz w dniu 2 stycznia 2014 r. MPWiK informowało Gminę Sieradz, że termin ważności pozwoleń wodnoprawnych upływa 31 grudnia 2013 r. Prosiło także o przygotowanie i złożenie do Starosty Sieradzkiego stosownego wniosku, a następnie przekazanie MPWiK decyzji w sprawie przedłużenia terminu ważności pozwolenia. Stosowny wniosek Gmina Sieradz złożyła dopiero 5 marca 2014 r. Ujęcie Ruda w czasie braku pozwolenia wodnoprawnego było użytkowane, ujęcie Grabowiec było nieczynne.

(Dowód: akta kontroli str. 151-207, 274, 847, 848, 1048-1049, 1052)

Kontrolę prawidłowości realizacji przez MPWiK obowiązków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym przeprowadzono za okres 2013 – 2016 (I kwartał), na podstawie decyzji wydanych dla dwóch ujęć - Sieradz-Męka i Ruda. Ustalono, że:

- ilość pobranej wody – maksymalnej na godzinę¹⁹, średniej na dobę oraz ilość pobranej wody w poszczególnych latach, nie przekroczyła dopuszczalnych wartości, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, z wyjątkiem rocznego wydobycia wody w 2015 r. z ujęcia Sieradz-Męka, ustalonego według odczytów z urządzeń pomiarowych. Na ujęciu tym w 2015 r. trwały prace modernizacyjne, związane

¹⁹ Analizę przeprowadzono w kolejnych latach za okres od maja do września.

m.in. z przebudową dwóch studni głębinowych, w tym wymianą przepływomierzy. Wymiana spowodowała konieczność przeprogramowania i ustawienia prawidłowej pracy nowych przepływomierzy. Powyższe wymagało oszacowania ilości wody wydobytej. Według skorygowanego raportu produkcji wody za 2015 r., zawierającego dane szacunkowe ilości wody wydobytej w IV kwartale, produkcja roczna nie przekroczyła dopuszczalnych wartości, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych,

- dla ujęć wykonano wymagane pozwoleniem wodnoprawnym badania jakości pobieranej wody surowej, z tym, że badanie przeprowadzone w 2015 r. dla ujęcia Sieradz-Męka, zostało przeprowadzone przez laboratorium MPWiK, które nie uzyskało zatwierdzenia PPIS do pobierania oraz przeprowadzania badań próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,

- okresowe pomiary wydajności i poziomu zwierciadła wody w studniach odnotowywano w książkach eksploatacji studni z częstotliwością określoną w pozwoleniach wodnoprawnych. Dla ujęcia Ruda oraz w 2014 r. także dla ujęcia Sieradz-Męka nie odnotowano jednak pomiarów w wyznaczonych terminach (w pierwszej dekadzie maja i sierpnia),

- pomiary ilości pobranej wody surowej odnotowywano w ewidencji ilości pobranej wody w terminach określonych w pozwoleniach wodnoprawnych w roku 2016 oraz częściowo w 2015 r²⁰. W latach 2013-2014 oraz w częściowo w 2015 r. pomiary odnotowano rzadziej niż określono w pozwoleniach.

(Dowód: akta kontroli str. 155-175, 208-267, 289-291, 808, 855, 890, 933)

Dla ujęcia awaryjnego Charlupia MPWiK nie prowadziło badań wody surowej oraz okresowych obserwacji wydajności studni i poziomów zwierciadła wody. W 2013 r. i 2014 r., w czasie poboru wody, odczyty z urządzenia pomiarowego odnotowywano w ewidencji ilości wody pobranej rzadziej niż określono w pozwoleniu wodnoprawnym.

(Dowód: akta kontroli str. 198-203, 268-273, 282, 285)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MPWiK w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dwa gminne ujęcia wody, znajdujące się w użytkowaniu MPWiK, nie posiadały pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 17 kwietnia 2014 r. (Ruda) i do 21 kwietnia 2014 r. (Grabowiec). W związku z brakiem pozwolenia wodnoprawnego oraz obowiązkiem wnoszenia opłat środowiskowych, za wodę pobraną z ujęcia Ruda w okresie braku pozwolenia została wyliczona na podstawie art. 292 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²¹ opłata podwyższona o 500% w kwocie 3.469 zł. MPWiK przekazało tę opłatę na konto Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi w dniu uzyskania środków na ten cel z Gminy Sieradz (10 kwietnia 2015 r.).

(Dowód: akta kontroli str. 155-175, 274, 847, 848, 1048-1049, 1052)

2. W 2015 r. dla ujęcia Sieradz-Męka wymagane pozwoleniem wodnoprawnym badania jakości pobieranej wody surowej przeprowadziło laboratorium MPWiK, które nie uzyskało zatwierdzenia PPIS do pobierania oraz przeprowadzania badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

MPWiK w dniu 7 grudnia 2013 r. wnioskowało do PPIS o wydanie stosownego zatwierdzenia. W decyzji odmownej z dnia 20 stycznia 2014 r. PPIS wskazał, iż system jakości laboratorium nie funkcjonuje prawidłowo. Takie stanowisko sformułował w oparciu o przeprowadzoną w laboratorium MPWiK kontrolę

²⁰ Dla ujęcia Ruda - od lutego do maja i od sierpnia do listopada, a dla ujęcia Sieradz-Męka od lutego do maja i od października do listopada.

²¹ Dz.U. z 2016 r., poz. 672, dalej „ustawa Prawo ochrony środowiska”.

sanitarną²² w zakresie udokumentowania i wdrożenia systemu jakości (zarządzania), zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 1725 Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że pozwolenie wodnoprawne dla ujęcia Sieradz-Męka wpłynęło do MPWiK w styczniu 2015 r. Oferty na wykonanie badań przez laboratoria zewnętrzne rozpatrywano w połowie grudnia 2014 r., tak więc w umowie z wybranym laboratorium nie uwzględniono przeprowadzenia badań wody surowej z ujęcia Sieradz-Męka. Pozwolenie wodnoprawne obowiązujące do końca 2014 r. nie nakładało obowiązku wykonania takich badań. Prezes wskazał, że art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²³ mówi o wodzie przeznaczonej do spożycia²⁴, a woda surowa z ujęć nie jest dystrybuowana odbiorcom (nie jest to woda przeznaczona do spożycia przez ludzi), wobec czego PPIS nie wymaga prowadzenia takich badań. Ponadto wyjaśnił, że spełnienie przez laboratorium MPWiK wymagań PPIS byłoby bardzo kosztowne w stosunku do zlecenia badań laboratorium zewnętrznemu i nieuzasadnione ekonomicznie.

NIK nie podziela stanowiska Prezesa Zarządu, iż woda wydobywana z ujęcia Sieradz-Męka nie była przeznaczona do spożycia przez ludzi. Jak wskazano w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód podziemnych, woda wydobywana była dla potrzeb wodociągu miejskiego, zaopatrującego w wodę mieszkańców Miasta Sieradz. W ocenie NIK przeprowadzenie badań wody surowej przez laboratorium niespełniające niezbędnych wymogów, nie gwarantowało właściwej jakości wykonania badań w ramach kontroli wewnętrznej i nie pozwalało na rzetelne określenie skuteczności uzdatniania wody. NIK podkreśla także, że pozostałe badania wody surowej wykonały laboratoria posiadające stosowne zatwierdzenie systemu jakości prowadzonych badań. Odstępstwo w tym zakresie dla ujęcia Sieradz-Męka wynikało z faktu, że nałożenie obowiązku wykonania badań wody surowej dla ujęcia Sieradz-Męka nastąpiło po otrzymaniu ofert od uprawnionych do badań laboratoriów.

(Dowód: akta kontroli str. 155-175, 245-252, 281-291, 1053-1055, 1198-1199)

3. W kontrolowanym okresie dla ujęcia Ruda, a w 2014 r. także dla ujęcia Sieradz-Męka, wydajność studni oraz poziom zwierciadła wody odnotowywany był w książce eksploatacji studni w innych terminach, niż ustalono w pozwoleniach wodnoprawnych. Według decyzji, pomiarów należało dokonać przynajmniej dwa razy w roku, w pierwszej dekadzie maja i sierpnia, a wyniki pomiarów odnotowywać w książce eksploatacji studni. Pomiary odnotowywano wprawdzie cztery razy w roku, lecz w innych terminach. Ponadto, w latach 2013-2014 oraz w styczniu, czerwcu, lipcu i grudniu 2015 r.²⁵ pomiary ilości wody pobranej z obu kontrolowanych ujęć odnotowano w ewidencji ilości pobieranej wody rzadziej, niż

²² Kontrola wykazała m.in., że w części fizykochemicznej laboratorium brak było monitorowania warunków środowiskowych, mimo ustanowionych wymagań temperatury i wilgotności dla pracy urządzeń. Brak było monitorowania temperatury w lodówce, mimo konieczności przechowywania niektórych roztworów w określonej temperaturze. Walidacja nie uwzględniała np. odtwarzalności czy odzysku. Dla parametru przewodność elektryczna właściwa nie określono granicy wykrywalności, co było niezgodne z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Dla parametrów mikrobiologicznych przedstawiono procedurę badawczą niezgodną z ww. rozporządzeniem. Stwierdzono także nieprawidłowości w zakresie wzorcowania. W sprawozdaniach wyniki badań podawane były bez niepewności pomiaru. Brak było również opisu dotyczącego stanu próbek przyjętych do badań.

²³ Dz.U. z 2015 r., poz. 139.

²⁴ Art. 12 ust. 4 ww. ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków stanowi, iż badanie pobranych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi mogą wykonywać laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

²⁵ Dla ujęcia Sieradz-Męka także w sierpniu i wrześniu 2015 r.

określono w pozwoleniach wodnoprawnych. Odczyty wpisywano w ewidencję z częstotliwością od jednego do trzech razy w miesiącu, zamiast jeden raz w tygodniu.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że ilość pobranej wody, poziom zwierciadła wody oraz wydajność studni mierzone były w sposób ciągły online, a więc częściej niż wymagały tego zapisy w pozwoleniach wodnoprawnych i we właściwych terminach. Odczyty przechowywane były w wersji elektronicznej w bazie danych monitoringu. Kierownik Wydziału Produkcji Wody wyjaśniła dodatkowo, że odczyty te nie były zapisywane w formie papierowej. Polegały jedynie na bieżącej obserwacji poszczególnych parametrów widocznych na monitorze. Aktualnie istnieje możliwość wskazania odczytu obejmującego okres jednej doby dla wybranego dnia. Dotychczas nie sporządzano raportów z poszczególnych danych za dłuższy okres. MPWiK nie ma wiedzy, w jaki sposób sporządzić takie raporty i czy jest to możliwe. Ewidencja pobranej wody prowadzona była w wersji papierowej.

W ocenie NIK Przedsiębiorstwo nie wywiązało się z nałożonego w pozwoleniu wodnoprawnym obowiązku odnotowywania dokonywanych pomiarów wydajności studni i poziomu zwierciadła wody oraz ilości pobranej wody. Wprawdzie MPWiK posiadała urządzenia umożliwiające bieżące monitorowanie pracy studni, jednak odczyty online polegały jedynie na bieżącej obserwacji poszczególnych parametrów widocznych na monitorze. Pomimo iż dane te podlegały elektronicznej archiwizacji, to MPWiK nie potrafiła i nie sporządzała wyciągu określonych danych za okres dłuższy niż jeden dzień. Właściwa ewidencja ilości pobranej wody oraz książka eksploatacji studni, o których mowa w pozwoleniu wodnoprawnym, prowadzone były w formie papierowej. Dokumentacja papierowa nie zawierała wszystkich wymaganych pozwoleniem wodnoprawnym wyników odczytów.

(Dowód: akta kontroli str. 9-10, 155-175, 211-244, 1056-1064, 1066)

4. Wbrew warunkom określonym w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód z ujęcia Charlupia, MPWiK nie wykonało badań wody surowej (od 2006 r.) i nie prowadziło okresowych obserwacji wydajności studni i poziomów zwierciadła wody. W 2013 r. i 2014 r., w czasie poboru wody, odczyty z urządzenia pomiarowego odnotowano w ewidencji ilości wody pobranej rzadziej niż jeden raz w tygodniu. Prezes Zarządu wyjaśnił powyższe niewielką ilością wydobytej wody. Badań wody surowej nie wykonano, ponieważ w 2015 r. ujęcie przekazano Gminie Sieradz.

NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach Prezesa Zarządu i wskazuje, że wykonanie obowiązku przeprowadzenia badań i pomiarów nie było uzależnione od ilości pobranej wody. Według pozwolenia wodnoprawnego badania wody surowej należało wykonać jeden raz na trzy lata, okresową obserwację wydajności studni i poziomów zwierciadła wody w studni należało prowadzić z częstotliwością jeden raz w roku, w miesiącu czerwcu, odczytów wskazań urządzenia pomiarowego dokonać jeden raz w tygodniu (w czasie poboru wody). W takich okolicznościach należy uznać, że MPWiK nie spełniła warunków uprawniających do poboru wód z ujęcia Charlupia, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym.

(Dowód: akta kontroli str. 198-203, 268-273, 282-285, 1065, 1077-1080)

Według odczytów z przepływomierzy wydobyte wody z ujęcia Sieradz-Męka wyniosło w 2015 roku 201.982,7 m³. Taki stan wydobywania wskazywał na przekroczenie maksymalnej rocznej wartości wydobywania, określonej w pozwoleniu wodnoprawnym (188.161,2 m³/rok) o 13.821,5 m³, tj. o 7%. Według pierwotnego raportu produkcji wody za 2015 r., sporządzonego przez Kierownika Wydziału Produkcji Wody, wydobyte z ujęcia wyniosło 191.253 m³, z tego w październiku, listopadzie i grudniu łącznie 57.503 m³. W styczniu 2016 r. raport został skorygowany w zakresie wydobywania wody w IV kwartale 2015 r. i wskazywał na wydobyte wody w ilości łącznie 168.750 m³ za 2015 r., z tego w październiku,

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

listopadzie i grudniu łącznie 35.000 m³. Według skorygowanego raportu roczne wydobycie nie przekroczyło maksymalnej wartości, określonej w pozwoleniu wodnoprawnym.

Od 2015 r. na ujęciu trwały prace modernizacyjne, związane m.in. z przebudową dwóch studni głębinowych. Prezes Zarządu wyjaśnił, że w tym czasie wymieniono przepływomierze, co wiązało się z koniecznością przeprogramowania i ustawienia prawidłowej pracy nowych urządzeń. Powyższe wymagało oszacowania ilości wody wydobytej. Dotychczas ujęcie nie zostało przekazane MPWiK do eksploatacji. O pracach modernizacyjnych zostało powiadomione Starostwo Powiatowe w Sieradzu. Prezes Zarządu nie wskazał sposobu oszacowania ilości wydobytej wody w IV kwartale 2015 r. Wyjaśnił, że MPWiK nie przechowuje dokumentów potwierdzających sposób przeliczenia poboru, ponieważ nie ma takiego obowiązku. Wykonana przez NIK analiza raportów produkcji wody wykazała, że dane dla ujęcia Sieradz-Męka w pierwotnym raporcie za 2015 r. wskazywały na możliwość wystąpienia zawyżenia produkcji wody w IV kwartale²⁶. Ustalono także, że wydobycie wody z ujęcia Sieradz-Męka za IV kwartał 2013 r. i 2014 r. było każdorazowo wyższe od wydobycia za I kwartał danego roku (o 4 tys. m³ w 2013 r. i 8 tys. m³ w 2014 r.²⁷). Taka prawidłowość odnosiła się również do danych za 2015 r. dla trzech pozostałych ujęć wody, eksploatowanych przez MPWiK. Tymczasem, w skorygowanym raporcie za 2015 r., wydobycie wody dla ujęcia Sieradz-Męka za IV kwartał było niższe niż w I kwartale 2015 r.²⁸ (o 1,2 tys. m³). Biorąc pod uwagę wykonane analizy oraz brak dokumentacji z szacowania ilości wody NIK zwraca uwagę, że przyjęty w MPWiK sposób postępowania w przypadku wystąpienia konieczności oszacowania ilości wody wydobytej jest mało przejrzysty.
(Dowód: akta kontroli str. 210, 236-243, 808, 855, 890, 933, 1056-1064)

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność MPWiK w zbadanym zakresie.

3. Prowadzenie monitoringu jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci wodociągowej.

Opis stanu
faktycznego

Badania jakości wody prowadzone były w MPWiK przez laboratorium MPWiK, PSSE w Zduńskiej Woli, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi oraz prywatne laboratoria. Prywatne laboratoria posiadały stosowne certyfikaty akredytacji oraz zatwierdzone systemy jakości prowadzonych badań wody. Laboratorium MPWiK do 31 grudnia 2013 r. posiadało zatwierdzenie udzielone przez PPIS do pobierania oraz przeprowadzania badań próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Pomimo braku stosownego zatwierdzenia od 2014 r., laboratorium MPWiK przeprowadziło w 2015 r. badania wody surowej, wymagane na podstawie pozwolenia wodnoprawnego.

(Dowód: akta kontroli str. 286-342, 246-252)

Roczne harmonogramy poboru próbek wody uzgadniane były z PPIS. Harmonogramy te określały terminy poboru próbek uzdatnionej wody podawanej do sieci wodociągowej i w sieci wodociągowej, w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego. Nie określały natomiast terminów poboru próbek wody surowej. Kontrola badań wykonanych dla wodociągów zaopatrywanych z pięciu ujęć²⁹ wykazała, że zostały one zrealizowane zgodnie z harmonogramem, w tym

²⁶ Wykazana produkcja wody w IV kwartale (57.503 m³) przewyższała produkcję w III kwartale (53.070 m³).

²⁷ W 2013 r. wydobycie za I kwartał wyniosło 30.013 m³, za IV kwartał 34.061 m³, w 2014 r. wydobycie za I kwartał wyniosło 30.016 m³, za IV kwartał 37.932 m³.

²⁸ W 2015 r. wydobycie za I kwartał wyniosło 36.153 m³, za IV kwartał 35.000 m³.

²⁹ Rzechta, Sieradz-Męka, Sieradz-Kłocko, Ruda, Bogumiłów.

w zakresie częstotliwości poboru próbek i pomiaru badanych parametrów. Badania wykonały laboratoria posiadające zatwierdzenie właściwego powiatowego inspektora sanitarnego do pobierania oraz przeprowadzania badań próbek wody. Sprawozdania z badań zostały przekazane do PPIS.

(Dowód: akta kontroli str. 286-287, 687-720, 343-686)

MPWiK nie posiadało danych historycznych dotyczących jakości wody. Prezes Zarządu wyjaśnił, że zgodnie z wewnętrzną procedurą jakości, obowiązek przechowywania badań wynosi trzy lata.

Porównanie wyników badań wody surowej z ujęcia Sieradz-Kłocko, wykonanych w latach 1995-1996 (dane uzyskane³⁰ z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi) z wynikami z lat 2013 – 2015 wykazało, że jakość wody nie uległa pogorszeniu³¹.

(Dowód: akta kontroli str. 73, 1033-1046, 1193-1195)

Wydobywana przez MPWiK woda surowa nie spełniała wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia. Charakteryzowała się ponadnormatywną zawartością żelaza i manganu oraz nadmierną mętnością. Z uwagi na przekroczenia dopuszczalnej zawartości tych parametrów wymagała uzdatniania.

(Dowód: akta kontroli str. 151-207, 222-225, 245-267, 721, 1193-1195)

Wyniki przeprowadzonych badań wykazały, że podawana do sieci woda odpowiadała wymaganiom określonym w załącznikach 1 – 4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. i z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³², z wyjątkiem wody uzdatnianej i wprowadzanej do sieci³³ przez SUW Ruda (próbka z 22 października 2014 r.), SUW Rzechta i SUW Sieradz-Kłocko. O stwierdzonych przekroczeniach MPWiK powiadamiało PPIS.

(Dowód: akta kontroli str. 399, 429, 430, 442, 445, 474, 556, 580, 720-789)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w kontrolowanym okresie nie wystąpiły okoliczności - takie jak np. poważne awarie czy powodzie - mogące spowodować zmianę jakości wody.

(Dowód: akta kontroli str. 1068, 1071)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MPWiK w przedstawionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Harmonogramy pobierania próbek wody do badań uzgodnione z PPIS nie uwzględniały pobierania próbek wody w ujęciu wody, a jedynie w miejscu wprowadzenia wody do sieci i w sieci. Tym samym niezasadnie odstąpiono od uzgodnienia pobierania próbek w pełnym wymaganym zakresie. W konsekwencji, PPIS nie miał wiedzy, z jaką częstotliwością oraz jakie laboratoria wykonują badania wody w ujęciu.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że taki sposób sporządzenia harmonogramu wynikał z zaleceń PPIS.

NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach Prezesa Zarządu i wskazuje, że PPIS przekazywał MPWiK w kontrolowanym okresie jedynie wzór harmonogramu. W piśmie z dnia 5 grudnia 2012 r. PPIS dodatkowo potwierdził

³⁰ Dane uzyskane na podstawie informacji udzielonej przez Dyrektora Wydziału Infrastruktury Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

³¹ Wyniki badań kształtowały się m.in. w następujący sposób: chlorki – w latach 1995-1996 maksymalna zawartość wyniosła 18,8 mg/l, w latach 2013-2015 25 mg/l, żelazo – odpowiednio 2.480 µg/l, 2.160 µg/l, mangan – 710 µg/l, 176 µg/l, amoniak – 0,792 mg NH₄⁺/l, 0,53 mg NH₄⁺/l, azotany – 0,092 mg NO₃/l, <1 mg NO₃/l, azotyny – 0,019 mg NO₂/l, <0,05 mg NO₂/l, siarczany – 56 mg/l, 61 mg/l.

³² Dz.U. z 2007 r. Nr 61, poz. 417 ze zm. oraz Dz.U. z 2015 r., poz. 1989, dalej „rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi” z 2007 r. i z 2015 r.

³³ W kontrolowanym okresie badania wody w sieci nie wykazały przekroczeń, z wyjątkiem jednej próbki, pobranej 10 czerwca 2015 r. (badanie próbki pobranej w tym dniu na wylocie SUW – w miejscu wprowadzenia do sieci - nie wykazało przekroczeń).

możliwość zmiany punktów poboru próbek, w uzgodnieniu z PPIS. W ocenie NIK MPWiK nie zaproponowało harmonogramach wszystkich lokalizacji miejsc pobierania próbek, o których mowa w rozporządzeniu z 2007 r. i z 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Rozporządzenie to określa minimalną częstotliwość badań wody i miejsca pobierania próbek wody do badań (§ 1 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z 2007 r. i 2015 r.). Według wytycznych rozporządzenia ocena przydatności wody przeprowadzana przez przedsiębiorstwo w ramach kontroli wewnętrznej obejmuje pobieranie próbek wody, w szczególności w ujęciu wody, w miejscach pozwalających na ocenę skuteczności procesu uzdatniania oraz w miejscu wprowadzania wody do sieci wodociągowej, w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym (§ 4 pkt 5 rozporządzenia z 2007 r.). Ustalenie zakresu prowadzenia badań wody przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego wymaga uwzględnienia następujących czynników, określonych dla obszaru zaopatrzenia w wodę: jakości i rodzaju ujmowanej wody (§ 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2007 r. i § 8 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2015 r.). Miejsca pobierania próbek wody, równomiernie rozmieszczone na całym obszarze zaopatrzenia w wodę, są zlokalizowane w ujęciach wody (§ 8 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z 2007 r.), miejscach, w których woda jest wprowadzana do sieci (§ 8 ust. 1 pkt 2), sieci wodociągowej (§ 8 ust. 1 pkt. 3)³⁴.

Dodatkowo NIK zwróciła uwagę, że w części pozwoleń wodnoprawnych nie nałożono na MPWiK obowiązku badania wody surowej lub obowiązku przekazywania wyników badań organowi, który wydał pozwolenie, tj. Staroście Sieradzkiemu lub Wojewodzie Łódzkiemu. Wskutek niezgodnienia z PPIS pobierania próbek wody w ujęciu, MPWiK nie było nadzorowane przez organy zewnętrzne w tym zakresie.

(Dowód: akta kontroli str. 151-207, 343, 405, 472, 660, 696, 1053-1055)

2. Laboratorium MPWiK, które w 2015 r. wykonało wymagane pozwoleniem wodnoprawnym badania wody surowej z ujęcia Sieradz-Męka, od 2014 r. nie zapewniało właściwej jakości badań, ponieważ nie posiadało zatwierdzenia PPIS do pobierania oraz przeprowadzania badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (opisano w punkcie 2 niniejszego wystąpienia).

(Dowód: akta kontroli str. 155-175, 245-252, 281-291, 1053-1055, 1198-1199)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania MPWiK w badanym zakresie.

Ocena
częstkowa

Opis stanu
faktycznego

4. Podejmowanie działań w celu poprawy jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci wodociągowej.

Woda pobierana z poszczególnych ujęć, użytkowanych przez MPWiK, wymagała uzdatniania z uwagi na ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu oraz wysoką mętność. Analiza wyników badań wody wykazała, że stosowany przez MPWiK proces uzdatniania był skuteczny, z wyjątkiem wyników dla SUW Sieradz-Kłocko, SUW Rzechta i SUW Ruda.

(Dowód: akta kontroli str. 151-207, 222-225, 245-267, 357, 385, 423-242, 449, 529-533, 721, 1193-1195)

Badanie próbki wody uzdatnionej, pobranej na SUW Ruda 22 października 2014 r., wykazało dwukrotne przekroczenie dopuszczalnej wartości azotynów³⁵. Prezes Zarządu wyjaśnił, że w wodzie podawanej do sieci przez SUW Ruda na przestrzeni

³⁴ Odpowiednio § 9 ust. 1 pkt 1 lit. a, b i c rozporządzenia z 2015 r.

³⁵ Dopuszczalna wartość wynosiła 0,5 mg/l, uzyskano wynik 1,0 +/- 0,2 mg/l.

wielu lat nie zaobserwowano podwyższonej zawartości azotynów. Istniało uzasadnione podejrzenie, że ich zawartość mogła zostać błędnie oznaczona przez wykonującą analizę laboratorium. Powtórzenie badania na podstawie próbki pobranej 19 listopada 2014 r. wykazało zgodność parametru ($<0,01$ mg/l).

(Dowód: akta kontroli str. 429, 430, 721, 1077, 1081)

Badania próbek wody uzdatnionej, pobranej na SUW Rzechta, od 2009 r. wykazały przekroczenie dopuszczalnych wartości żelaza, manganu oraz nadmierną mętność wody. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu, przekroczenia wynikały z wyeksploatowania urządzeń technologicznych służących do uzdatniania wody. Jedynym sposobem na poprawę jakości wody była modernizacja SUW, dlatego MPWiK zwróciła się do Gminy o przeprowadzenie inwestycji. Decyzją z dnia 24 lipca 2009 r. PPIS stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia. W związku z przedłużającymi się pracami modernizacyjnymi SUW, prowadzonymi przez Gminę, ustalony przez PPIS termin ten był wielokrotnie przesuwany, ostatecznie do 30 czerwca 2013 r. Z uwagi na opóźnienia w realizacji inwestycji, z dniem 30 czerwca 2013 r. MPWiK wypowiedziała Gminie umowę w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w miejscowości Rzechta i Podłężyce³⁶. W konsekwencji PPIS stwierdził wygaśnięcie decyzji własnych w odniesieniu do wodociągu Rzechta.

(Dowód: akta kontroli str. 752-778, 1077-1081)

Wykonane przez MPWiK badania próbek wody uzdatnionej przez SUW Sieradz-Kłocko wykazywały w kontrolowanym okresie brak stabilności i przekroczenia dopuszczalnej zawartości manganu. Taki stan potwierdziły także prowadzone w ramach nadzoru sanitarnego nad jakością wody badania PPIS. W związku z negatywnym wynikiem badań wody decyzją z dnia 4 września 2014 r. PPIS zobowiązał MPWiK do doprowadzenia jakości wody do obowiązujących wymagań do 31 grudnia 2015 r. i zachowanie dopuszczalnej wartości manganu na poziomie $120 \mu\text{g/l}$. W dniu 29 września 2014 r. PPIS stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia. W ramach działań naprawczych MPWiK m.in. zawarło w czerwcu 2014 r. umowę z firmą wdrażającą technologię na prowadzenie pilotażu przygotowania wody surowej dla optymalizacji procesu uzdatniania wody na SUW w celu uzyskania parametrów wody uzdatnionej o wartościach zgodnych z aktualnymi przepisami bez konieczności stosowania chemii. W MPWiK wykonano także badania w skali laboratoryjnej nad usuwaniem manganu oraz opracowano koncepcję dobudowy II stopnia uzdatniania wody dla stacji SUW. Prezes Zarządu wyjaśnił, że w oparciu o przeprowadzony pilotaż i zrealizowane badania MPWiK planuje rozpocząć modernizację SUW w zakresie II stopnia uzdatniania.

W próbkach pobranych przez PPIS w dniu 16 lutego 2016 r. oraz w próbkach badanych przez MPWiK od marca 2016 r. nie stwierdzono przekroczeń. Decyzją z dnia 25 kwietnia 2016 r. PPIS stwierdził przydatność wody do spożycia.

(Dowód: akta kontroli str. 442, 445, 474, 556, 580, 721-751, 1077-1078, 1081-1094)

W MPWiK koszty związane z doprowadzeniem 1 m^3 wody ujętej na ujęciu do uzyskania wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ewidencjonowane były łącznie z kosztami wydobycia i transportu wody do SUW. Obejmowały koszty bezpośrednie, koszty wydziałowe i koszty ogólnozakładowe. W kontrolowanym okresie dla SUW Sieradz-Kłocko koszt jednostkowy produkcji wody stopniowo zmniejszał się z $1,37$ do $1,03 \text{ zł/m}^3$, dla SUW Sieradz-Męka wahał się w przedziale od $1,52$ do $1,81 \text{ zł/m}^3$ i dla SUW gminnych od $3,87$ do $4,52 \text{ zł/m}^3$.

(Dowód: akta kontroli str. 779-781)

³⁶ MPWiK pierwotnie wypowiedziało umowę z dniem 30 listopada 2012 r. Ostateczny termin rozwiązania był kilkakrotnie przesuwany na prośbę Gminy.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności MPWiK w przedstawionym zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

Uzdatniona przez SUW Sieradz-Kłocko, a następnie wprowadzana do sieci wodociągowej woda, nie spełniała wymogów jakościowych określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W związku ze stwierdzonym przez PPIS w czerwcu 2013 r. przekroczeniem zawartości manganu w wodzie uzdatnionej na SUW Sieradz-Kłocko, w ramach działań naprawczych MPWiK przeczyściło oraz wymieniło membrany i zaworki w pompkach do dozowania nadmanganianu potasu. Kolejne badania wody nie wykazały przekroczeń. Na podstawie próbek wody pobranych w dniu 30 czerwca 2014 r. z wodociągu sieciowego Sieradz - Kłocko PPIS ponownie stwierdził, że badana woda nie odpowiadała wymaganiom określonym w załączniku 3b do rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z 2007 r., z uwagi na przekroczenie dopuszczalnej zawartości manganu. W ocenie PPIS było to niezgodnie z § 2 ww. rozporządzenia, według którego woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie ma agresywnych właściwości korozyjnych. W związku z negatywnym wynikiem badań wody PPIS obciążył MPWiK opłatą w kwocie 719 zł³⁷ i decyzją z dnia 4 września 2014 r. zobowiązał MPWiK do doprowadzenia jakości wody do obowiązujących wymagań do 31 grudnia 2015 r. oraz nakazał zwiększenie częstotliwości badań wody i zachowanie dopuszczalnej wartości manganu na poziomie 120 µg/l. W dniu 29 września 2014 r. PPIS stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia. Pomimo podjętych działań naprawczych, obowiązek wynikający z decyzji PPIS z dnia 4 września 2014 r. nie został wykonany do 31 grudnia 2015 r. W dniu 11 stycznia 2016 r. PPIS pobrał kolejne próbki i stwierdził, że zbadana woda wciąż nie spełnia wymaganych norm, określonych w załączniku 3b do rozporządzenia z 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W ocenie PPIS było to niezgodne z § 3 i § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia. W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych obciążono MPWiK kwotą 423 zł. W ramach działań naprawczych MPWiK przepłukało instalację na SUW Sieradz-Kłocko. W próbkach pobranych przez PPIS w dniu 16 lutego 2016 r. nie stwierdzono przekroczeń. Decyzją z dnia 25 kwietnia 2016 r. PPIS stwierdził przydatność wody do spożycia.

Wyjaśniając powody stwierdzonych przekroczeń Prezes Zarządu podał, że w dniu 5 maja 2013 r. w procesie uzdatniania wody zaprzestano dozowania wodorotlenku sodu i nadmanganianu potasu. Aby skutecznie wyeliminować konieczność chemicznego uzdatniania wody podjęto działania w celu ustabilizowania parametrów wody i zlecono badania pilotażowe. Ponieważ proces wypracowania biologicznego złoża jest procesem długotrwałym, nie udało się do końca kwietnia 2015 r. wypracować biologicznego złoża filtracyjnego na filtrze pilotowym. W związku z tym w roku 2016 zastosowano w badaniach pilotowych złoża katalityczne. Filtr badawczy wykazał bardzo dużą skuteczność w zakresie poprawienia parametrów wody. W 2016 roku przepłukano instalację i zoptymalizowano pracę pomp głębinowych. Aby ustabilizować parametry wody, zlecono wykonanie projektu drugiego stopnia filtracji z wykorzystaniem filtrów ze złożem katalitycznym.

Dostrzegając prawidłowość podjętych przez MPWiK działań NIK stwierdza, że Przedsiębiorstwo nie zapewniło w kontrolowanym okresie dla ujęcia Sieradz-Kłocko skutecznej metody uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(Dowód: akta kontroli str. 442, 445, 474, 556, 580, 721-751, 1077-1078, 1081-1094)

³⁷ Decyzja z dnia 29 października 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działania MPWiK w badanym zakresie.

5. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dotyczących wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5.1. Sporządzanie i przekazywanie sprawozdań dotyczących gospodarowania wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Opis stanu
faktycznego

Sporządzone przez MPWiK wykazy zawierające informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i powierzchniowej oraz informacje o wysokości należnych opłat za rok 2013, 2014 i 2015 (dalej „wykazy”) przekazano Marszałkowi Województwa Łódzkiego w terminie określonym w art. 286 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska (do 31 marca następnego roku). MPWiK nie sporządziło jednak wykazu za 2013 r. dla ujęcia Charlupia.

Wykazy i zbiorcze zestawienia informacji o zakresie korzystania ze środowiska oraz wysokości należnych opłat sporządzono według wzoru określonego w załącznikach nr 1 i nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie wykazów zawierających informacje i dane w o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat³⁸. Określona na podstawie wykazów oraz zbiorczych zestawień opłatę, w tym za pobór wody podziemnej, wniesiono na rachunek Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi w terminie określonym w art. 285 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska (do 31 marca następnego roku)³⁹.

(Dowód: akta kontroli str. 274, 782-906)

Dane o jakości pobieranej wody ustalano w wykazach na podstawie wyników analiz wody za pierwsze i drugie półrocze danego roku, przygotowywanych przez Kierownika Wydziału Kontroli Jakości. Ilość pobranej wody ustalano w wykazach na podstawie raportów o produkcji wody, sporządzanych przez Kierownika Wydziału Produkcji Wody. Podane w wykazach i raportach dane o ilości pobranej z ujęcia Rzechta w 2013 r., ujęcia Sieradz-Męka w 2015 r. i ujęcia Sieradz-Kłocko w 2013 r., 2014 r. i 2015 r., były niezgodne z prowadzoną na ujęciach ewidencją, zawierającą zapisy z urządzeń pomiarowych. W pozostałym zakresie dane były zgodne.

(Dowód: akta kontroli str. 210, 236-243, 276-281, 782-906)

Wysokość jednostkowych stawek opłat za pobór wody ustalono w wykazach zgodnie z obowiązującym w danym roku obwieszczeniem Ministra Środowiska w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska⁴⁰. Zastosowane w wykazach jednostkowe stawki za pobór wody oraz współczynniki różnicujące, odpowiadały rodzajowi i przeznaczeniu pobieranej wody oraz zastosowanym metodom jej uzdatniania i zostały ustalone w sposób określony w § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska⁴¹.

(Dowód: akta kontroli str. 782-906)

MPWiK wypełniało obowiązki sprawozdawcze, wynikające z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej⁴². Przedsiębiorstwo sporządzało i w wymaganym terminie (do 2 lutego następnego roku⁴³) przekazywało

³⁸ Dz.U. z 2014 r. poz. 274, ze zm.

³⁹ Wykaz sporządzony za 2014 r. dla ujęcia Ruda skorygowano w związku z naliczeniem opłat podwyższonych o 500% (z powodu braku pozwolenia wodnoprawnego od 1 stycznia do 17 kwietnia 2014 r.) Korektę oraz podwyższoną opłatę (3.469 zł) przekazano 10 kwietnia 2016 r.

⁴⁰ MP z 2012 r., poz. 766, MP z 2013 r., poz. 729 i MP z 2014 r., poz. 790.

⁴¹ Dz.U. Nr 196, poz. 1217, ze zm. Rozporządzenie zostało uchylone z dniem 1 stycznia 2016 r.

⁴² Dz. U. z 2012 r., poz. 591 ze zm.

⁴³ Sprawozdanie za 2015 r. skorygowano 12 kwietnia 2016 r., w związku ze zmianą raportu o produkcji wody za 2015 r. w zakresie wydobycia wody z ujęcia Sieradz-Męka. W skorygowanym sprawozdaniu, zgodnie z nowym raportem, wykazano ilość wody pobranej niższą o 22,5 dam³.

do Głównego Urzędu Statystycznego sprawozdania statystyczne M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych. Wykazana w sprawozdaniach M-06 ilość wody pobranej z ujęć odpowiadała ilości przedstawionej w wykazach za rok 2013, 2014 i 2015, przekazanych Marszałkowi Województwa Łódzkiego.

(Dowód: akta kontroli str. 907-939)

5.2. Informowanie konsumentów o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W kontrolowanym okresie MPWiK posiadało stosowne zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, udzielone przez Prezydenta Miasta Sieradza i Wójta Gminy Sieradz. Zezwolenia obejmowały teren miasta i gminy zaopatrywany przez MPWiK w wodę.

(Dowód: akta kontroli str. 940-961)

W wydanych dla MPWiK decyzjach w sprawie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę MPWiK zostało zobowiązane do przedkładania Wójtowi Gminy Sieradz i Prezydentowi Miasta Sieradza wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym informacji o: realizacji skarg i wniosków, występujących awariach, wnioskach pokontrolnych z przeprowadzonych kontroli, jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jakości usług zbiorowego odprowadzania ścieków. W latach 2013 – 2016 (I kwartał) MPWiK przekazywało informacje na bieżąco, poprzez składanie sprawozdań z międzysesyjnej działalności Przedsiębiorstwa, obejmujących m.in. występujące awarie, wykonane przyłącza, realizowane inwestycje, remonty, naprawy i przeglądy. Ponadto Prezes Zarządu wyjaśnił, że wymagane informacje przekazywane były ustnie, na sesjach Rady Miejskiej w Sieradzu oraz na sesjach Rady Gminy Sieradz, a także na posiedzeniach Zgromadzenia Wspólników.

(Dowód: akta kontroli str. 940-962, 1098-1192)

Od 2013 r. do MPWiK nie wpłynęły żadne wnioski w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej, o udostępnienie informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia. O jakości wody MPWiK informowało za pośrednictwem strony internetowej. O chwilowych pogorszeniach jakości wody, spowodowanych awarią lub pękaniem sieci, MPWiK informowało także za pośrednictwem rozgłośni Nasze Radio oraz innych środków przekazu (np. słupy ogłoszeniowe, witryny). Począwszy od 2013 r., w kontrolowanym okresie zamieszczono na stronie MPWiK jeden komunikat (w listopadzie 2013 r.), podając średnie wartości parametrów dotyczących jakości wody w sieci. Według komunikatu wyniki nie przekraczały maksymalnych dopuszczalnych wartości, określonych w rozporządzeniach z 2007 r. i 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Prowadzone przez MPWiK badania jakości wody wykazywały dla ujęcia Sieradz-Kłocko przekroczenia dopuszczalnych norm jakości wody, co skutkowało wydaniem przez PPIS decyzji o warunkowej przydatności wody do spożycia. Przekroczenia te występowały jednak tylko na SUW (w miejscu wprowadzenia wody do sieci), a nie w sieci wodociągowej⁴⁴. Według wyjaśnień Prezesa Zarządu, taki stan nie powodował zagrożeń zdrowotnych dla ludzi.

W trakcie kontroli NIK, w dniu 13 maja 2016 r., na stronie internetowej MPWiK zamieszczono decyzje PPIS odnośnie stwierdzenia przydatności wody do spożycia dla wszystkich eksploatowanych ujęć.

(Dowód: akta kontroli str. 963, 1001-1032, 1200-1202)

⁴⁴ W kontrolowanym okresie badania wody w sieci nie wykazały przekroczeń, z wyjątkiem jednej próbki, pobranej 10 czerwca 2015 r. (badanie próbki pobranej w tym dniu na wylocie SUW – w miejscu wprowadzenia do sieci - nie wykazało przekroczeń).

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew postanowieniom określonym w art. 286 ustawy Prawo ochrony środowiska, dla ujęcia Charlupia nie sporządzono i nie przekazano Marszałkowi Województwa Łódzkiego wykazu zawierającego informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej za rok 2013, pomimo iż według urządzeń pomiarowych wydobyte wody z ujęcia wyniosło w danym roku 3.554 m³. Prezes Zarządu wyjaśnił, że wydobyta w 2013 r. woda została wykorzystana do przepłukania studni i stacji jako ujęcia awaryjnego. W trakcie kontroli NIK, w dniu 13 maja 2015 r., sporządzono korektę wykazu i wniesiono zaległą opłatę za 2013 r. w kwocie 782 zł, powiększoną o odsetki w kwocie 141 zł.

(dowód: akta kontroli str. 210, 268-273, 783-822, 900-906, 1061-1063, 1077-1080)

2. Ilość pobranej wody przedstawiona w wykazach sporządzonych dla ujęć: Rzechta (w 2013 r.), Sieradz-Męka (w 2015 r.) i Sieradz-Kłocko (w 2013 r., 2014 r. i 2015 r.) była niezgodna z prowadzoną na tych ujęciach ewidencją pobranej wody. Rozbieżności przedstawiały się w następujący sposób:

- w 2013 r. dla ujęcia Rzechta różnica wyniosła o 4.071 m³ - według urządzeń pomiarowych wydobyte wyniosło 7.302 m³, a według wykazu było wyższe i wyniosło 11.373 m³,

- w 2015 r. dla ujęcia Sieradz-Męka różnica wyniosła 33.232,7 m³ (opisano w punkcie 2 niniejszego wystąpienia),

- dla ujęcia Sieradz-Kłocko różnica wyniosła 52.928 m³ w 2013 r., 74.314 m³ w 2014 r. i 143.281 m³ w 2015 r. - według urządzeń pomiarowych wydobyte wyniosło 2.141.976 m³ w 2013 r., 2.175.398 m³ w 2014 r. i 2.181.266 m³ w 2015 r., a według wykazu było wyższe i wyniosło odpowiednio 2.194.904 m³, 2.249.712 m³ i 2.324.547 m³.

Wyjaśniając ww. rozbieżności Prezes Zarządu podał, że ilość wydobytej wody skorygowano m.in. o błędy w pomiarze wydobytej wody, spowodowane uszkodzeniem wodomierza w wyniku prowadzonych prac modernizacyjnych, o czas pracy pomp i ich wydajność w trakcie braków komunikacji ze studniami. Prezes wyjaśnił, że MPWiK nie przechowuje dokumentów potwierdzających sposób przeliczenia poboru, ponieważ nie ma takiego obowiązku.

W ocenie NIK, MPWiK nie zapewniło rzetelnych danych dotyczących wydobywania wody. Wobec stwierdzonych rozbieżności i braku dokumentacji potwierdzającej prawidłowość ustalenia ilości wydobytej wody, zdaniem NIK istnieje uzasadniona wątpliwość, czy powyższe dane zostały ustalone w prawidłowy sposób.

(Dowód: akta kontroli str. 210, 236-243, 276-281, 782-906, 964-1000, 1056-1060)

3. W kontrolowanym okresie MPWiK nie wywiązało się z obowiązku prowadzenia ewidencji zawierającej informacje o jakości pobranej wody podziemnej. W trakcie kontroli NIK Przedsiębiorstwo sporządziło roczne zestawienia zbiorcze wyników badań wody surowej.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że ewidencja zawierająca informacje o jakości pobranej wody prowadzona była w formie zbioru kart zawierających wyniki badań.

NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach Prezesa Zarządu. Pojedyncze sprawozdania z badań wody nie są ewidencją jakości pobranej wody w rozumieniu art. 287 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym podmiot korzystający ze środowiska ma obowiązek prowadzić aktualizowaną co roku ewidencję zawierającą informacje o ilości pobranej wody podziemnej.

(Dowód: akta kontroli str. 1098-1099, 1993-1195)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania MPWiK w badanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁵, wnosi o:

- 1) właściwe formalno-prawne zabezpieczenie ujęć wody,
- 2) realizację obowiązków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, w tym dotyczących terminowego prowadzenia i odnotowywania we właściwej dokumentacji badań wody i pomiarów,
- 3) zapewnienie niezwłocznej naprawy lub wymiany urządzeń pomiarowych,
- 4) uwzględnienie w harmonogramach kontroli wewnętrznej jakości wody wszystkich rodzajów punktów pobierania próbek, o których mowa w rozporządzeniu z 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- 5) zapewnienie prowadzenia badań wody przez laboratoria posiadające stosowne zatwierdzenia systemu jakości prowadzonych badań wody,
- 6) rzetelne prowadzenie ewidencji ilości pobranej wody i zapewnienie przejrzystych zasad dotyczących szacowania ilości wydobytej wody.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 30 czerwca 2016 r.

Kontroler:

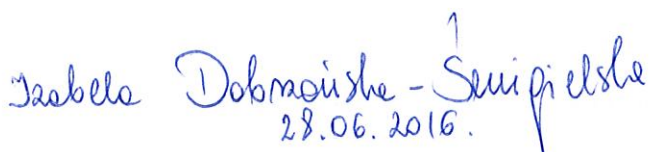
Emilia Wyciszkievicz
specjalista k. p.

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

Podpis

28.06.2016.

⁴⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677.